

راهنمای شرکت‌های دانش‌بنیان: از تقاضای تأییدیه دانش‌بنیان تا دریافت تسهیلات

گردآوری و تنظیم:

مهدی پاکزاد - امیر ناظمی

مصطفی کاظمی - عبدالنبی خطیبی

بهار ۱۳۹۴

راهنمای شرکت‌های دانش‌بنیان: از تقاضای تأییدیه دانش‌بنیان تا دریافت تسهیلات؛
گردآوری و تنظیم: مهدی پاکراد بناب، امیر ناظمی اشنی، مصطفی کاظمی اسفه، عبدالنبی خطیبی
تهران، مؤسسه انتشاراتی آموزش عالی آزاد دانشیار، ۱۳۹۴.
۵۱۰ ص.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۹۴۱-۱-۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۹۴۱-۱-۸

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی: راهنمای شرکت‌های دانش‌بنیان: از تقاضای تأییدیه دانش‌بنیان تا دریافت تسهیلات
فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

پاکراد بناب، مهدی، ۱۳۵۸

ناظمی اشنی، امیر، ۱۳۵۸

کاظمی اسفه، مصطفی، ۱۳۴۲

کتابخانه ملی ایران:

۳۷۹۰۴۶۸

راهنمای شرکت‌های دانش‌بنیان: از تقاضای تأییدیه دانش‌بنیان تا دریافت تسهیلات

گردآوری و تنظیم: مهدی پاکراد، امیر ناظمی، مصطفی کاظمی، عبدالنبی خطیبی

با همکاری: حسن چشمی

حروفچین: مریم فلاح سفیدکوه

ناظر چاپ: سیاوش سلمان راد

طراح جلد: مریم پورهمدانی

ناشر: مؤسسه انتشاراتی آموزش عالی دانشیار

تاریخ انتشار: بهار ۱۳۹۴

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۹۴۱-۱-۸

مرکز پخش: مؤسسه انتشاراتی آموزش عالی دانشیار

نشانی: تهران، خیابان سیدجمال‌الدین اسدآبادی، نیش خیابان پانزدهم، پلاک ۱۴۹

تلفن: ۸۸۹۰۰۵۲۱

بها: ۴۱۵۰۰۰ ریال

صحت مطالب کتاب بر عهده نگارندگان است.

پیشگفتار

تغییر دیدگاه از اقتصاد بازار به اقتصاد دانش بنیان

تغییر همواره به سختی توسط حافظان سنت گذشته پذیرفته می‌شود. اگرچه هر تغییری قهرمانان و راهبران ویژه خویش را نیز دارد، اما در نهایت رقابت زمانی به نفع تغییر چرخش می‌یابد که بازیگران آن بتوانند جامعه را متقاعد نمایند که بدیل بهتری برای وضعیت فعلی هستند. زمانی یک محصول می‌تواند در میان مصرف‌کنندگان جای خود را بیابد، که جامعه مصرف‌کنندگان بپذیرند که این محصول تازه، بدیل و جایگزینی بهتر برای محصولات فعلی است. اما زمانی که همین مثال را بخواهیم برای سیاست‌ها و قوانین تعمیم دهیم به شدت پیچیده‌تر و سخت‌تر می‌شود. طرح یک دیدگاه جدید، اغلب سخت‌تر می‌تواند جایگزین دیدگاه پیشین شود؛ چرا که مانند یک محصول، به سادگی قابل مشاهده نیست.

اقتصاد دانش بنیان و جانشینی‌اش در مقابل اقتصاد صنعتی و اقتصاد بازار، در یک فرآیند طولانی امکان‌پذیر است. بسیاری از بازیگران حوزه سیاست‌گذاری بخش عمده‌ای از انرژی و توان خود را مصروف شناسایی تغییرات و همچنین متقاعد ساختن پاسداران دیدگاه‌های پیشین و سنتی می‌کنند؛ تا بتوانند حداقل مشروعیت لازم برای این گذار را ایجاد نمایند. در دهه گذشته بسیاری از فعالان این حوزه در کشور، فعالیت‌های بسیار متنوعی را در خصوص شناخت اقتصاد دانش بنیان و تغییرات جهانی مرتبط با آن و همچنین نشان دادن این پدیده به کل جامعه انجام داده‌اند؛ از انتشار کتاب‌ها و مقالات مختلفی گرفته تا برگزاری همایش‌ها و تعریف دوره‌های دانشگاهی در این خصوص. درک درست از اقتصاد دانش بنیان در میان جامعه و شناخت مناسب از آن در میان خود فعالان سیاست‌گذاران داخلی و خارجی هنوز راهی طولانی است، که نیازمند پیموده شدن است.

بنگاه‌های دانش بنیان، قلب اقتصاد دانش بنیان

یکی از بنیان‌های اقتصاد دانش بنیان، بنگاه‌هایی هستند که بخش عمده‌ای از فناوری و نوآوری را تولید و عرضه می‌کنند. امروزه سهم دانشگاه‌ها و مخترعین فردی از کل اختراعات (بر اساس معیار شمارش پتنت‌ها) در حدود ۱۰ درصد است؛ و در طرف دیگر، بنگاه‌ها در حدود ۹۰ درصد از فناوری‌ها را تولید و عرضه می‌کنند. به همین دلیل است که باید قوانین و سیاست‌هایی را تدوین نمود تا بنگاه‌ها را تشویق به نوآوری نمود و بنگاه‌های نوآور را مورد حمایت قرار داد. این سیاست‌ها تنها بر پایه یک تغییر دیدگاه امکان‌پذیر است؛ و این تغییر دیدگاه نیز به سادگی میسر نیست. تغییر

دیدگاه یک شبه، ایجاد نمی‌شود و احتیاج به اقناع و مشروعیت‌بخشی برای دیدگاه جدید است. شاید نخستین کژفهمی‌ها به واسطه تفسیر دلخواهانه از اقتصاد دانش‌بنیان شکل گرفت. تفسیری که در آن دانشگاه به‌تنهایی موتور محرکه اقتصاد دانش‌بنیان شناخته شد و بسیاری از فعالیت‌های اولیه در کشور، مصروف همین ادراک ناقص از اقتصاد دانش‌بنیان شد. سیاست‌های اولیه تاکید اغراق شده‌ای بر تبدیل دانشگاه‌ها به مراکز تولید فناوری داشتند. این نوع از اشتباهات همواره هزینه زیادی را بر توسعه وارد می‌کنند؛ چرا که نمی‌توانند پاسخگوی انتظارات باشند و همین امر دلسردی از مفاهیم جدید را به همراه می‌آورد. بر خلاف این فهم، اقتصاد دانش‌بنیان بر پایه فعالیت‌های دانش‌بنیان شرکت‌ها شکل می‌گیرد؛ به همین دلیل بود که زمان زیادی صرف آن شد تا نشان داده شود که کشور نیازمند رشد بنگاه‌ها، شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان است. شرکت‌هایی که می‌توانند از دانش خلق ثروت نمایند، یا دانش را سنگ بنای افزایش کیفیت زندگی شهروندان نمایند. به این ترتیب کشور نیازمند سیاست‌های حمایتی-تشویقی برای فعالیت‌های دانش‌بنیان است. فعالیت‌هایی که در نخستین گام نیازمند تعریف و تشریح خواهد بود.

تدوین قوانین مرتبط در کشور

قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، نخستین گام از این تغییر رویکرد در کشور بوده است. این قانون آذرماه ۱۳۸۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و به فاصله اندکی توسط رئیس‌جمهور وقت نیز ابلاغ شد. به دنبال آن تعداد دیگری از قوانین مرتبط نیز تدوین شد. شاید مهم‌ترین مصوبه قانونی مرتبط در این خصوص نیز اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی باشد. به عبارتی صندوق ابزار عملیاتی به منظور حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و اجرایی‌سازی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات بود. این صندوق در سال ۱۳۹۱ در هیأت وزیران به تصویب رسید و تا اردیبهشت سال ۱۳۹۲ دو بار تصحیح شد. در عمل از سال ۱۳۹۲ فعالیت این صندوق به صورت نظام‌مند آغاز شده است.

انواع حمایت‌ها از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان

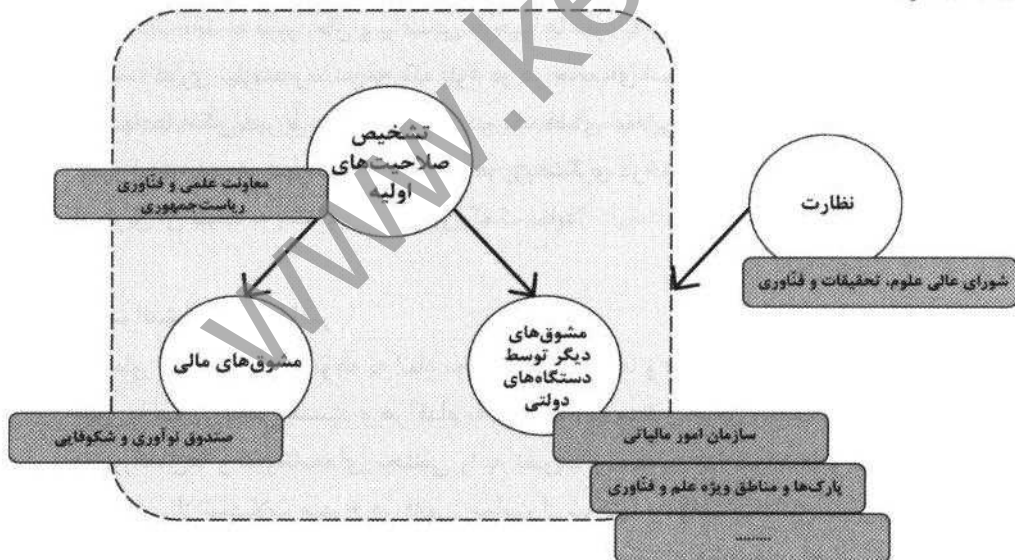
برای شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان می‌توان حمایت‌های مختلفی را تعریف کرد، حمایت‌هایی که می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- تامین مالی (مانند اعطای تسهیلات، کمک‌های مالی، ...)

- معافیت‌های مالی (مانند معافیت‌های مالیاتی، عوارض، تعرفه‌ها، عوارض گمرکی، ...)
 - خرید و تسهیل تقاضا (مانند خرید دولتی، لیزینگ محصولات، ...)
 - کاهش ریسک (مانند سرمایه‌گذاری خطرپذیر، بیمه‌های مختلف، بیمه‌های مسوولیت، ...)
 - استفاده از امکانات دولتی (مانند استفاده از آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و ...)
 - مشوق‌های فعالیت (مانند حمایت از حضور در نمایشگاه‌های تخصصی، ...)
- بخشی از حمایت‌ها، مالی است، که با حمایت صندوق نوآوری و شکوفایی انجام می‌شود و بخشی دیگر از حمایت‌ها، مانند معافیت‌های مالیاتی و گمرکی، باید توسط سایر دستگاه‌ها، مانند سازمان امور مالیاتی و سازمان گمرک، ارائه شود.

ساختار نهادی مرتبط به حمایت از بنگاه‌های دانش‌بنیان

حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان در یک ساختار و نظام نهادی مشخص صورت می‌پذیرد، که شامل تعامل نهادهای مختلفی است. به این ترتیب شاید بتوان در شکل زیر خلاصه این منطق را مشاهده نمود.

شکل: ساختار نهادی مرتبط با اجرای قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات

بر اساس این منطق، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری وظیفه شناسایی و ارزیابی صلاحیت شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان را دارد. از این رو است که شرکت‌های دانش‌بنیان ابتدا باید توسط این نهاد ارزیابی شوند، و مشخص شود، که آیا شرکتی دانش‌بنیان هستند، یا نه؟ در صورتی که شرکتی دانش‌بنیان باشند، بر حسب آن که چه نوع دانش‌بنیان هستند، از مشوق‌هایی برخوردار می‌شوند. این مشوق‌ها در صورتی که مالی مستقیم، مانند دریافت تسهیلات، دریافت کمک و ... باشد، باید به صندوق نوآوری و شکوفایی مراجعه نمایند؛ و در صورتی که سایر مشوق‌های غیرمالی، مانند برخورداری از معافیت‌های مالیاتی و گمرکی، باشد، باید به دستگاه‌های مرتبط مراجعه نمایند. در این وضعیت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری نیز آنان را حمایت می‌کند. اما نهاد ناظر نیز در این ساختار نهادی، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری است. نهادی که هم باید اجرای قوانین را نظارت کند و هم آن که باید محل رجوع شاکیان از فرآیند باشد.

آیا قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان کامل است؟

این قانون نیز به مانند هر قانون یا سیاست دیگری، در یک تجربه تاریخی رشد و توسعه می‌یابد. به این ترتیب باید به مرور زمان و بر اساس بازخوردها مورد بازبینی‌ها و بازاندیشی‌ها قرار گیرد. تکامل سیاست‌گذاری نیازمند رسیدن به یک بلوغ در هر جامعه‌ای است. بی‌شک این بلوغ از طریق نقدها و پیشنهادها امکان‌پذیر می‌شود. این بلوغ در یک فضای عقلایی سیاست‌گذاری، به دور از هیجانات میسر است. باید هر شهروند، هر شرکت و هر پژوهشگری بازخوردها و انتقادات خود را طرح نماید، تا از طریق آن بتواند به رشد و تکامل قانون کمک نماید.

هدف انتشار کتاب حاضر

همانطور که اشاره شد با توجه به ابعاد مختلف قانون نهادها و دستگاه‌های مختلفی در فرایند اجرای قانون با هم در تعامل هستند و هر کدام به نوبه خود به منظور اجرای وظایف و مسئولیت‌های خود دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های مختلفی را به تصویب رسانده‌اند. لذا شرکت‌ها و موسسات متقاضی بهره‌مندی از تسهیلات مندرج در قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات با حجم بالای اسناد و مدارک رسمی و فرایندهای اجرایی مختلفی روبه‌رو هستند.

از اینرو در کتاب حاضر سعی شده است به منظور تسهیل کار شرکت‌های متقاضی و با هدف ایجاد مرجع جامع از قوانین و مقررات مرتبط با اجرای قانون مذکور، اولاً آخرین ویرایش تمامی آیین‌نامه‌ها

و دستورالعمل‌های مورد استناد در مراجع ذیربط، ثانیاً فرایندها و رویه‌های اداری مرتبط با دریافت تأییدیه و بهره‌مندی از تسهیلات و حمایت‌ها و ثالثاً فرم‌های لازم جهت تکمیل به صورت یکجا ارائه شود.

تقدیر و تشکر

قوانین، اسناد و مقررات مرتبط با قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات با همکاری صمیمانه کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و نظارت بر اجرا و صندوق نوآوری و شکوفایی گردآوری شده است. لذا جا دارد از آقایان دکتر سلطانی رئیس محترم هیئت عامل صندوق نوآوری و شکوفایی و دکتر صاحبکار دبیر محترم کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و نظارت بر اجرا، که اسناد و مدارک مربوطه را در اختیار قرار دادند تشکر و قدردانی ویژه صورت پذیرد.

گردآوری قوانین، اسناد و مقررات مرتبط با قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات و تدوین کتاب حاضر با پشتیبانی گروهی از همکاران از جمله جناب آقای حسن چشمی که هماهنگی‌های داخل تیم و خارج از آن را عهده دار بودند، جناب آقای سلمان راد که ناظر چاپ کتاب بودند، سرکار خانم مریم فلاح سفیدکوه که مسئولیت حروفچینی و صفحه‌آرایی کتاب را برعهده داشتند و سرکار خانم مریم پورهمدانی که طراح جلد کتاب بودند به سرانجام رسیده است. در اینجا جا دارد از کلیه همکاران بحاطر زحمات‌های زیادی که در دوره تدوین کتاب متحمل شده‌اند تشکر و قدردانی صورت گیرد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	پیشگفتار
۱.....	بخش اول: قانون مادر
۳.....	مقدمه
۶.....	۱- قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۱۰.....	۱-۱- اصلاحیه اول قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۱۱.....	۲- آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات و اصلاحات آن
۱۸.....	۲-۱- اصلاحیه اول آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۲۰.....	۲-۲- اصلاحیه دوم آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۲۱.....	۲-۳- اصلاحیه سوم آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۲۳.....	۲-۴- نسخه نهایی آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات پس از اعمال اصلاحات مصوب هیأت وزیران در تاریخهای ۱۳۹۱/۰۹/۲۹، ۱۳۹۲/۲/۱۵ و ۱۳۹۳/۱۱/۲۶
۳۱.....	۳- اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی
۳۷.....	۳-۱- اصلاحیه اول اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی
۳۸.....	۳-۲- اصلاحیه دوم اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی
۳۹.....	۳-۳- اصلاحیه سوم اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی
۴۰.....	۳-۴- نسخه نهایی اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی با توجه به اصلاحات مصوب هیأت وزیران در تاریخهای ۱۳۹۱/۰۶/۲۹، ۱۳۹۱/۱۱/۱ و ۱۳۹۲/۰۶/۰۲
۴۷.....	بخش دوم: تأیید صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان: فرایند، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها
۴۹.....	مقدمه
۵۰.....	۱- انواع شرکت‌های دانش‌بنیان و فرایند تشخیص صلاحیت شرکت‌ها
۶۴.....	۲- آیین‌نامه تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان
۸۲.....	۳- آیین‌نامه انتخاب و فعالیت کارگزاران

- ۴- شیوه نامه انتخاب و فعالیت شرکتهای ارزیاب به منظور انجام فرآیند ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۸۷
- ۵- شیوه نامه معیارهای کالاها/ خدمات دانش بنیان برای بررسی کالاها / خدمات در کارگزاران ارزیابی شرکتهای دانش بنیان ۹۳
- ۶- فهرست کالاها و خدمات دانش بنیان مورد تایید ۹۵

بخش سوم: مشوق ها و تسهیلات اعطایی به شرکتهای دانش بنیان: فرایندها و دستورالعمل ها ۹۹

- مقدمه ۱۰۱
- ۱- تسهیلات صندوق نوآوری و شکوفایی ۱۰۲
- ۱-۱- انواع خدمات قابل ارائه توسط صندوق نوآوری و شکوفایی ۱۰۳
- ۱-۲- شرکتهای دانش بنیان درخواست کننده تسهیلات ۱۰۵
- ۱-۲-۱- خدمات قابل ارائه صندوق به شرکتهای دانش بنیان نوپا ۱۰۵
- ۱-۲-۲- خدمات قابل ارائه صندوق به شرکتهای دانش بنیان پیمان محور ۱۰۹
- ۱-۲-۳- خدمات قابل ارائه برای افزایش ظرفیت تولید محصول یا تولید محصول جدید دانش بنیان ۱۱۱
- ۱-۲-۴- انواع خدمات حمایت از شرکتهای ایجادکننده واحد تولیدی جدید محصولات دانش بنیان ۱۱۲
- ۲- معافیت مالیاتی شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۱۱۳
- ۲-۱- دستورالعمل اجرایی معافیت مالیاتی و گمرکی ۱۱۸
- ۲-۲- بخشنامه سازمان امور مالیاتی جهت اجرای دستورالعمل معافیت مالیاتی شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۱۲۲
- ۳-۲- شیوه نامه نحوه ارائه معافیت های مالیاتی به شرکتهای دانش بنیان مستقر در پارک های علم و فناوری در سال مالی ۱۳۹۳ ۱۲۳
- ۴-۲- بخشنامه سازمان امور مالیاتی جهت اجرای آیین نامه اجرایی استفاده شرکتهای مستقر در پارک از معافیت های مالیاتی ۱۲۷
- ۵-۲- آیین نامه بند ۱۴ ماده ۱۲ قانون مالیات بر ارزش افزوده ۱۲۹
- ۶-۲- دستورالعمل حق الزحمه ارزیابی شرکتهای دانش بنیان متقاضی استفاده از معافیت های مالیاتی ماده (۳) قانون، توسط کارگزاران مالیاتی ۱۳۰
- ۷-۲- دستورالعمل کمک بلاعوض به شرکتهای دانش بنیان متقاضی معافیت های مالیاتی در صورت استفاده از حسابرسان مالی ۱۳۱
- ۸-۲- شرکتهای دانش بنیان مشمول حسابرسی مالی ۱۳۲
- ۳- معافیت گمرکی شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۱۳۳
- ۱-۳- فرایند اخذ معافیت عوارض، حقوق گمرکی و سود بازرگانی برای شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۱۳۴
- ۲-۳- شیوه نامه اعطای معافیت حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض به شرکتهای و موسسات دانش بنیان ۱۳۷

۴- آیین‌نامه اجرایی ماده (۴۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۴۴

- پیوست ۱: فهرست کالاها و خدمات دانش‌بنیان مورد تأیید ۱۴۷
- پیوست ۲: پرسشنامه پیشنهاد کالا و خدمات جهت اصلاح فهرست محصولات دانش‌بنیان ۱۴۸
- پیوست ۳: نمونه‌ای از کاربرگ‌های مورد استفاده در صندوق نوآوری و شکوفایی ۳۷۷
- پیوست ۴: فرم درخواست دریافت معافیت مالیاتی ۳۳۱
- پیوست ۵: فرم تعهدنامه استفاده از تسهیلات معافیت مالیاتی ۴۶۷
- پیوست ۶: فرم درخواست دریافت معافیت حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض ۴۷۵
- پیوست ۷: فرم تعهدنامه استفاده از تسهیلات معافیت حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض ۵۰۱
- پیوست ۸: فهرست کارگزاران ارزیابی شرکت‌های دانش‌بنیان ۵۰۷